

UDK 336.71(497.13)  
Prethodno priopćenje  
Primljeno: 22. 6. 1992.Dr. BOŠKO KUJAVIĆ,  
"Koteks" Osijek

## BANKE U OBNOVI I GOSPODARSKOM RAZVOJU SLAVONIJE I BARANJE\*

*Poslovanje banaka u Slavoniji i Baranji je nedovoljno istraženo, a potreba obnove i gospodarskog razvoja traže ogromna financijska sredstva. Zato su u ovom radu prezentirani rezultati istraživanja uloge banaka u dosadašnjem gospodarskom razvoju Slavonije i Baranje, utvrđen je financijski potencijal banaka početkom ove godine i procijenjena je njihova financijska moć od 1992. do 1995. nakon, čega je ukazano na njihovo posredničko i servisersko angažiranje u pribavljanju, prihvaćanju i plasiranju sredstava domaće i inozemne pomoći u obnovi ove europske regije. Sredinom ove godine u Slavoniji i Baranji posluje šest domicilnih banaka i sedam poslovnih jedinica nedomicilnih banaka s ukupno 80 milijardi HRD sredstava. Kreditna moć banaka u Slavoniji i Baranji za razdoblje 1992-1995. procjenjuje se na 384 milijarde HRD, a njihovo posredovanje u pribavljanju sredstava za obnovu na još 800 milijardi HRD, što zajedno čini 8 milijardi DEM ili 5 milijardi USA \$ i izuzetno je značajan potencijal za financiranje obnove i iniciranje budućeg gospodarskog razvoja regije.*

\*Rad predstavlja dio istraživačkih rezultata projekta "Istraživanje i modeliranje novih financijsko-ekonomskih i organizacijskih aspekata razvoja poduzeća u Republici Hrvatskoj" kojeg financira Ministarstvo znanosti, tehnologije i informatike Republike Hrvatske u razdoblju 1991.-1993. godine.

### 1. UVOD

O dosadašnjem razvoju banaka u Slavoniji i Baranji ne postoji niti prikupljena, a još manje sustavno istražena, obrađena ili na raspoložbi bilo kakva statistička ili analitička dokumentacija. No, nema nikakve dvojbe, da su banke u Slavoniji i Baranji bile i da će i u budućnosti biti, jedan od izuzetno značajnih čimbenika financiranja obnove i budućeg dugoročnog gospodarskog razvoja Slavonije i Baranje. Zbog toga istraživanje uloge i značenja banaka u obnovi i gospodarskom razvoju Slavonije i Baranje zalužuje pažnju, a prezentacija stečenih spoznaja javnosti će, kako zbog teorijskih, tako i zbog praktičnih vrijednosti, korisno poslužiti širokom krugu zainteresiranih potrošača.

### 2. DOSADAŠNJI RAZVOJ BANAKA U SLAVONJI I BARANJI

#### 2.1. Razdoblje do Prvog svjetskog rata

Novac, kovanje novca i drugi bankovni poslovi (poslovi pologa i poslovi kredita), poznati su u Slavoniji i Baranji više od 2300 godina.<sup>1</sup>

Kao najstariji južnoslavenski novac može se smatrati srebrni novac koji je u Zagrebu kovao hrvatsko-ugarski kralj Andrija II., krajem XII. stoljeća n.e. tj. od 1197. do 1204. godine.

Taj novac je imao natpis "Andreas dux Croatiae", po izgledu je ličio na denare iz Frizaha (Koruška), a težina mu je iznosila 0,94 grama, finoće 800/1000. Počevši od Bele IV. (1235.-1270.), mađarski kraljevi kovali su novac i za Slavoniju, kojom su mađarski namjesnici upravljali kao banovinom, pa su taj novac nazvali "slavonski banovci". Slavonski banovci kovani su od 1256. godine u Pakracu, a od 1260. godine u kovnici u Zagrebu. Kovanje slavonskih banovaca prestalo je oko 1360. godine, a za sve to vrijeme, tj. više od stotinu godina, slavonski banovci su ostali nepromijenjeni, kako po tipu, tako i po veličini (promjer 1,6 cm), težini (0,94 grama) i finoći srebra (800/1000).<sup>2</sup>

Iako su novčani i bankovni poslovi u Slavoniji i Baranji poznati od prije naše ere, prva novčana institucija osnovana je u Osijeku, nakon dvanaestogodišnjih

<sup>1</sup> Misli se na uporabu i kolanje rimskog kovanog novca.

<sup>2</sup> Ugrčić, M.: Novčani sistem Jugoslavije, Zavod za izdavanje udžbenika SR Srbije, Beograd 1967, str. 38-39.

Filipović, H.: Nauka o finansijama, I. i II. knjiga, III. prerađeno i dopunjeno izdanje, "Veselin Masleša", Sarajevo 1960, str. 32.

napora Trgovačko-obrtničke komore za Slavoniju, tek 1867. godine pod nazivom Osječka štedionica.

U razdoblju od 1867. do 1918. godine bankovne institucije osnivane su i u drugim većim mjestima Slavonije i Baranje, a samo u Osijeku ih je pred početak Prvog svjetskog rata bilo više od 20, najvećim dijelom pod kontrolom austrougarskog i češkog kapitala.

Osnovni motiv osnivanja prvih novčanih institucija u Slavoniji i Baranji proizašao je iz potrebe, da se kreditiranjem ubrzaju gospodarska kretanja u regiji, jer sama prirodna bogatstva Slavonije i Baranje, u uvjetima opće gospodarske zaostalosti, nepovoljnog političkog položaja Hrvatske u okvirima austrougarske monarhije i osamostaljenog trgovačkog kapitala, nisu bila dostatna za brži gospodarski razvoj.

U razdoblju od 1867. do 1914. godine, tj. od osnivanja prve banke u Slavoniji i Baranji, pa do početka Prvog svjetskog rata, bankarstvo je zabilježilo dinamičan uspon i bilo je značajan čimbenik dugoročnog gospodarskog razvoja Slavonije i Baranje.

U ovom razdoblju podignuta su, uz kreditnu pomoć ondašnjih banaka, inicijalna jezgra današnje kožarske, drvne, kemijske i metalne industrije u Slavoniji i Baranji, uz već prisutnu poljoprivrednu proizvodnju i pivarsku industriju. To su današnja poduzeća: "Belje" Darda i Osječka pivovara, osnovana 1697. godine, Tvornica žigica "Drava" Osijek osnovana 1856. godine, "Slavonka" tvornica koža Osijek i DIK Đurđenovac, osnovani 1873. godine, Kombinat "Belišće" Belišće i Mobilia Osijek osnovani 1884. godine, Drvna industrija "Slavonija" Slavonski Brod i "Saponia" Osijek osnovani 1895. godine, Ribnjačarstvo Našice osnovano 1900. godine, OLT Osijek osnovan 1912. godine itd.<sup>3</sup>

Razvoj gospodarstva omogućio je razvoj graditeljstva i gradova u Slavoniji i Baranji, pa su u ovom razdoblju formirane i moderne gradske jezgre i izgrađeni značajni i danas sačuvani, reprezentativni, građevinski objekti u slavonskim gradovima. U Osijeku su to npr. od 1890. do 1907. godine: zgrada župne crkve na Trgu Ante Starčevića (1898.), zgrada gimnazije u Tvrđi (1890.), zgrada Gospodarske komore Slavonije i Baranje u Kapucinskoj 13 (1894.), zgrada Pedagoškog fakulteta u Jägerovoj (1895.), zgrada Glavne pošte HPT-a u Kapucinskoj (1907.), zgrada Općinskog i Okružnog suda u Kapucinskoj (kraj XIX. stoljeća), kao i veliki broj drugih zgrada i obiteljskih kuća u Kapucinskoj, Županijskoj, na Trgu Ante Starčevića, u Ulici

Hrvatske Republike, u Ulici Stjepana Radića, na Trgu Lavoslava Ružičke i na Trgu Bana Jelačića.<sup>4</sup>

## 2.2. Razdoblje između dva svjetska rata

Nakon stvaranja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, veliki broj banaka u Slavoniji (iz vremena bivše Austro-Ugarske) likvidiran je, pa iz razdoblja između dva svjetska rata u Slavoniji i Baranji, kao najznačajnije bankovne jedinice, treba spomenuti samo podružnice bivše Narodne banke, bivše Državne hipotekarne banke, Prve hrvatske štedionice, Jugoslavenske banke d.d., Poštanske štedionice i gradske štedionice.

Velika Svjetska gospodarska kriza od 1929. do 1933. godine, teško je pogodila i bankarstvo Kraljevine Jugoslavije i odvela u stečaj više od 600 privatnih banaka, pa i njihove filijale u Slavoniji i Baranji. Preostale banke, zaštićene privilegijama države, nastavile su rad, uz odgađanje isplata dospjelih obveza, štednih uloga i kupona obveznica, na deset godina i nisu više uopće normalno poslovale sve do završetka Drugog svjetskog rata, nakon kojega su najvećim dijelom likvidirane.<sup>5</sup>

U razdoblju između dva svjetska rata u Slavoniji i Baranji su, uz kreditnu pomoć ondašnjih banaka, također bili utemeljeni neki novi inudistrijski kapaciteti koji postoje i danas, kao npr.: "Opeka" Osijek (1917.), "Cibalia" tvornica koža Vinkovci (1918.), "Vuteks" Vukovar i "Svilana" Osijek (1930.), Kombinat gume i obuće "Borovo" Borovo (1931.) "Analit" Osijek (1937.) itd.

## 2.3. Razdoblje bivše SFRJ

Od završetka Drugog svjetskog rata do stvaranja neovisne i suverene Republike Hrvatske (1945.-1990.) u bivšoj SFRJ bilo je dvanaest reorganizacija, transformacija i razvojnih faza u bankovnom sustavu, koje nisu mimoišle ni banke u Slavoniji i Baranji.

Od 1945. do 1965. godine u Slavoniji i Baranji su poslovale uglavnom lokalne, komunalne banke i gradske štedionice s osnovnim obilježjima komercijalnih banaka u kojima su obavljani pretežito kratkoročni bankovni poslovi, uz postupno uključivanje u investicijsko kreditiranje malih i srednjih poduzeća, dok je kreditiranje gospodarskog razvoja značajnijim dugoročnim sredstvima bilo organizirano preko podružnica Jugoslavenske investicione banke i Jugoslavenske poljoprivredne banke uz Beograda, lociranih u Osijeku.

<sup>4</sup> Mažuran, I.: Osijek. Monografija. II. dopunjeno izdanje. Osijek 1978, str. 63-93.

<sup>5</sup> Katunarić, A.: Banka — principi i praksa bankovnog poslovanja, II. izdanje, Izdavačko-instruktivni biro, Zagreb 1977, str. 71-75.

<sup>3</sup> Mažuran, I.: Novčani zavodi u Osijeku 1867-1945. Monografija: 20 godina Komunalne banke i štedionice u Osijeku, Osijek 1974, str. 15-24.

Ukidanjem podružnica tzv. "saveznih banaka" u Osijeku 1963. godine i prijenosom poslova kreditiranja gospodarskog razvoja Slavonije i Baranje na lokalne, slavonsko-baranjske banke, ove su banke postale gotovo jedini, izuzetno značajan, ali financijski nedovoljno snažan dopunski čimbenik kreditiranja dugoročnog gospodarskog razvoja Slavonije i Baranje.

Krajem 1965. godine u Slavoniji i Baranji bilo je samo 3 samostalne banke i ukupno 14 bankovnih jedinica. To su bile: (a) Komunalna banka i štedionica Osijek (1) s podružnicama u Belom Manastiru (2), Donjem Miholjcu (3), Đakovu (4) i Valpovu (5); (b) Komercijalna banka Vinkovci (6) s podružnicom Županja (7) i (c) Komercijalna banka Slavonski Brod (8), kao i poslovne jedinice nedomicilnih banaka: Privredna banka Zagreb podružnica Vukovar (9), Jugoslovenska poljoprivredna banka Beograd — podružnica Slavonska Požega (10) s ispostavom Našice (11), Privredna banka Zagreb — podružnica Virovitica — ispostava Podravska Slatina (12), Riječka banka Rijeka — podružnica Nova Gradiška (13) i Jugoslovenska poljoprivredna banka Beograd — podružnica Orahovica (14).

Sve naznačene bankovne jedinice bile su od 1945. do 1955. godine podružnice ili ispostave Narodne banke FNRJ, a od 1955. do 1965. godine lokalne, komunalne banke, tzv. III. tipa s najširim djelokrugom rada, po konceptu razvoja komunalnog sustava u SRFJ od 1961. do 1965. godine, u kojemu je komunalna banka bila "kasa komune", koja je mogla obavljati sve bankovne poslove isključivo na teritoriju svoje komune, osim poslova s inozemstvom.

Osnovna obilježja banaka u Slavoniji i Baranji u 1965. godini bila su: (a) nerazvijenost mreže i mali broj bankovnih jedinica; (b) snažan utjecaj općina na rad banaka; (c) poslovanje na načelima državnih institucija bez obzira na tržište; (d) nedovoljno pridavanje značenja gospodarskim kriterijima ulaganja sredstava, (e) slaba kadrovska ekipiranost, pa zbog toga sporo shvaćanje nove, tržišne uloge i funkcija banaka; (f) neizgrađena razvojna strategija i poslovna politika rasta sredstava u bankama; (g) usitnjenost banaka i njihovih sredstava; (h) utjecaj poslovnih politika nedomicilnih banaka na sredstva bankovnih jedinica u Slavoniji i Baranji; (i) slabi međusobni kontakti i suradnja; (j) nedovoljna učinkovitost u financiranju dugoročnog gospodarskog razvoja Slavonije i Baranje, što dokumentiraju slijedeći podaci: (1) krajem 1965. godine ukupna sredstva banaka u Slavoniji i Baranji iznosila su 313.100.- današnjih hrvatskih dinara; (2) stopa udjela ukupnih sredstava slavonsko-baranjskih banaka u ukupnim sredstvima

banaka u Republici Hrvatskoj iznosila je samo 14,31%, a (3) stopa udjela dugoročnih kredita samo 10,92% od dugoričnih kredita banaka Republike Hrvatske. (4) Istovremeno, stopa udjela Slavonije i Baranje u društvenom proizvodu Republike Hrvatske iznosila je 1965. godine 19,18%, a (5) stopa udjela gospodarskih investicija u osnovna sredstva samo 12,85% od investicija gospodarstva Republike Hrvatske u osnovna sredstva.

Već komparacija i analiza ovih nekoliko podataka i pokazatelja nedvojbeno ukazuje, da je slavonsko bankarstvo od 1945. do 1965. godine zaostajalo u razvoju u odnosu na razvoj bankarstva u Republici Hrvatskoj, zbog čega je i kreditna podrška banaka gospodarskom razvoju Slavonije i Baranje do 1965. godine bila nedostatna. Ova ocjena odnosi se poglavito na doprinos banaka u kreditiranju investicija, gdje su apsolutno dominantnu ulogu imali tzv. društveni investicijski fondovi ukinuti do 1965. godine (posebice opći investicijski fond i republički investicijski fond), čija sredstva su prikupljena fiskalnim metodama mimo bankovnog sustava, a o ulaganjima su odlučivale federacija i republika.

Gospodarskom reformom iz srpnja 1965. godine, nakon čega i reorganizacijom banaka krajem 1965. godine pokušalo se orijentirati gospodarstvo i pučanstvo na tržišni način razmišljanja, ponašanja, gospodarstva i bankovnog poslovanja, no zatečena organizacija banaka, financijska snaga, kadrovi i razina shvaćanja o tržišnoj ulozi i pravcima razvoja banaka od 1966. godine na dalje, bili su u to vrijeme u Slavoniji i Baranji na relativno niskoj razini, pa je startna osnova za brži razvoj banaka i povećanje njihove učinkovitosti u financiranju gospodarskog razvoja Slavonije i Baranje od 1966. godine na dalje bila relativno niska i nepovoljna.

*Od 1966. do 1991. godine* bilo je pet reorganizacija banaka u bivšoj SFRJ, a sve su bile motivirane približavanjem bankarstva tržišnom načinu razmišljanja i poslovanja, pri čemu se posebno nastojalo: (a) eliminirati utjecaj izvangospodarskih čimbenika (DPZ) na financiranje investicija; (b) pojačati utjecaj gospodarstva i njegovih banaka na ostvarenu društvenu akumulaciju i (c) stimulirati koncentraciju slobodne društvene akumulacije u bankama razvijanjem metoda slobodne mobilizacije sredstava.

Tako su započeli: (a) proces transformacije poludržavnih banaka u samostalne depozitne, a kasnije od 1989. godine u dioničarske banke; (b) proces formi-

ranja banaka univerzalnog tipa;<sup>6</sup> (c) proces razvijanja financijskog tržišta iniciran promjenama sustava raspodjele dohotka i sustava formiranja štednje.<sup>7</sup>

Osnovna obilježja razvoja banaka u Slavoniji i Baranji od 1966. do 1991. godine su: (a) međusobno udruživanje ranijih samostalnih komunalnih banaka; (b) dalje nastavljanje samostalnog poslovanja bivših komunalnih banaka; (c) udruživanje s većim i jačim nedomicilnim bankama; (d) razvijanje mreže i osnivanje niza podružnica i ispostava; (e) osnivanje podružnica, poslovnih jedinica i poslovnica nedomicilnih banaka u Slavoniji i Baranji; (f) uključivanje u međunarodni platni promet; (g) organiziranje banaka na principima dioničarskih društava; (h) kadrovsko i tehničko jačanje banaka; (i) značajni rezultati u mobilizaciji štednje pučanstva.

Iako je nakon ukidanja kotara Osijek 1965. godine, kasnije osnovana Zajednica općina Osijek, koja je 1988. godine također ukinita, u četrnaest slavonsko-baranjskih općina nikada se nije uspjelo razviti suradnju među bankama u Slavoniji i Baranji, a još manje organizirati njihovo usklađeno djelovanje. Zato i ne treba govoriti o bankarstvu Slavonije i Baranje, nego o bankama u Slavoniji i Baranji, koje su se ponašale autonomno i nekoordinirano, a organizirale stihijski, motivirane najrazličitijim pobudama i uglavnom sitnim, pojedinačnim interesima, što nije zabilježeno ni u jednoj drugoj regiji Republike Hrvatske. Rezultanta ovih procesa je organizacijsko stanje banaka krajem 1991. godine, kada je u Slavoniji i Baranji bilo šest samostalnih banaka sa 48 poslovnih jedinica, podružnica, ispostava i isturenih šaltera i osam poslovnih jedinica nedomicilnih banaka s još 24 ispostave i isturena šaltera. Najveći broj poslovnih organizacijskih dijelova imala je Vinkovačka banka, d.d. Vinkovci, Slavonska banka, d.d. Osijek, Privredna banka, d.d. Zagreb, PJ Slavonski Brod i Jugobanka, d.d. Podravska Slatina. Kako nigdje ne postoje točni podaci o broju i statusu poslovnih organizacijskih dijelova banaka u Slavoniji i Baranji, istraživanjem i prikupljanjem dokumentacije za ovaj rad krajem 1991. godine utvrđeno je postojanje 86 bankovnih jedinica različitog statusa, ovlaštenja i djelokurga rada, što je u odnosu na stanje iz 1965. godine, kada je bilo ukupno 14 bankovnih jedinica, značajno povećanje i bitna pretpostavka uspješnijeg razvoja poslova mobilizacije sredstava i približavanja banaka i ponude njihovih usluga pučanstvu i gospodarstvu.

<sup>6</sup> Kujavić, B.: Nove tendencije u razvoju poslovnih banaka, članak u časopisu "Poduzeće-banaka" br. 4, Zagreb 1970, str. 26-33.

<sup>7</sup> Kujavić, B.: Nove dimenzije mobilizacijske funkcije naših banaka, članak u časopisu "Privreda" br. 8, Osijek 1972, str. 21-26.

*Krajem 1991. godine* u Slavoniji i Baranji poslovale su, kao samostalne pravne osobe: (a) Slavonska banka, d.d. Osijek; (b) Vinkovačka banka, d.d. Vinkovci; (c) Vukovarska banka, d.d. Vukovar; (d) Jugobanka, d.d. Podravska Slatina; (e) Kreditna banka, d.d. Slavonska Požega; (f) Komercijalna banka d.d. Županja i poslovne jedinice nedomicilnih banaka: (a) Privredna banka, d.d. Zagreb, PJ Slav. Brod; (b) Ljubljanska banka, d.d. Zagreb, PJ Osijek; (c) Privredna banka, d.d. Zagreb, PJ Valpovo; (d) Privredna banka, d.d. Zagreb, PJ Beli Manastir; (e) Zagrebačka banka, d.d. Zagreb, PJ Nova Gradiška; (f) Investbanka, d.d. Beograd, PJ Osijek; (g) Privredna banka, d.d. Zagreb, PJ Osijek i Zagrebačka banka, d.d. Zagreb, PJ Osijek.

Sve samostalne banke organizirane su kao dioničarska društva, kao i nedomicilne banke čije su poslovne jedinice organizirane i egzistiraju u Slavoniji i Baranji. Sve samostalne banke su univerzalnog tipa, a po pretežitoj djelotvornosti klasične komercijalne banke s dominantno kratkoročnim izvorima sredstava. Do 1991. godine sve banke, kao i poslovne jedinice nedomicilnih banaka, značajno su sudjelovale u procesu razvijanja financijskog tržišta, tj. u mobilizaciji decentralizirane i atomizirane štednje, a posebice u prikupljanju štednje pučanstva.

Osnovna jezgra banaka u Slavoniji i Baranji ostale su nekadašnje lokalne, komunalne banke (iz razdoblja 1955.-1965.): (a) u Slavonsku banku, d.d. udružile su se lokalne banke iz Osijeka, Đakova, Donjeg Miholjca, Našica i Orahovice; (b) samostalno posluju bivše lokalne banke iz Vinkovaca, Vukovara, Podravske Slatine, Slavonske Požege i Županje; (c) s većim i financijski jačim nedomicilnim bankama udružile su se nekadašnje komunalne banke iz: Slavonskog Broda, Valpova, Belog Manastira i Nove Gradiške; (d) sve samostalne banke dobile su tzv. "veliko devizno ovlaštenje" do 1990. godine i uključile su se u međunarodni platni promet; (e) nove poslovne jedinice u Slavoniji i Baranji osnovale su: (a) Ljubljanska banka, d.d. Zagreb u Osijeku 1970. godine, Privredna banka, d.d. Zagreb u Osijeku 1975. godine, Investbanka, d.d. Beograd u Osijeku 1975. godine, Zagrebačka banka, d.d. Zagreb u Osijeku 1977. godine i Privredna banka, d.d. Zagreb u Vinkovcima 1991. godine. Sredinom 1992. godine Jugobanka, d.d. Podravska Slatina konstituirala se u Gospodarsku banku, d.d. Podravska Slatina, a Investbanka, d.d. Beograd PJ Osijek pripojena je Slavonskoj banci, d.d. Osijek. Status Ljubljanske banke, d.d. Zagreb, PJ Osijek biti će riješen do kraja 1992. godine, jer nakon stjecanja državnog suvereniteta i samostalnosti Republike Hrvatske Jugobanka, Investbanka i

Ljubljanska banka postale su inozemne banke, koje nisu predviđene bankovnim sustavom Republike Hrvatske.

U cijelom svijetu, pa i u nas, kao osnovni indikator financijske snage i osnovica za rangiranje banaka, prihvaćen je bilančni iznos, odnosno masa ukupnih sredstava uloženi u banku, jer iz nje proizlazi kreditna moć banke i prihodi banke. Zbog toga se razvoj banke, banaka ili bankarstva uvijek izražava najprije stopom rasta ukupnih sredstava, a ostvarene stope rasta (misli se na realne stope rasta) su konačni test uspješnosti razvojne strategije i poslovne politike banke ili banaka. Nažalost, u uvjetima nekontrolirane inflacije, kakvi su u nas bili od 1966. do 1991. godine, stope rasta nisu pogodne za mjerenje razvoja, jer su nerealne (nominalno previsoke, a realno negativne). Zbog toga su za analizu promjena pogodnije stope udjela pojedinih banaka u ukupnim bankama, koje ukazuju na više ili manje uspješan razvoj pojedine banke.

O dosadašnjem razvoju banaka u Slavoniji i Baranji, a posebice o bankama kao čimbeniku dugoročnog gospodarskog razvoja Slavonije i Baranje, nigdje ne

postoji sustavno prikupljena i publicirana dokumentacija, zbog čega je u nastavku ovog rada zainteresiranoj javnosti prezentirana i trajno zabilježena dokumentacija i podaci, prikupljeni uz velike napore prilikom istraživanja povijesnog razvoja banaka u Slavoniji i Baranji.

To su na prvom mjestu podaci o financijskoj snazi pojedinih i svih banaka u Slavoniji i Baranji krajem 1965, 1979. i 1991. godine, koji dokumentiraju: (a) različiti tempo razvoja pojedinih banaka; (b) veće ili manje rezultate ostvarene pripajanjem nedomicilnim bankama; (c) razvojne rezultate poslovnih jedinica nedomicilnih banaka, koji su u pravilu utjecali na slabiji razvoj lokalnih banaka i (d) proces laganog, ali konstantnog zaostajanja banaka u Slavoniji i Baranji za bankarstvom Republike Hrvatske, u kojemu se sudjeluje sa samo 9,8% krajem 1991. godine, što je i indikator općeg gospodarskog zaostajanja Slavonije i Baranje. Danas, svim ovim podacima i procesima treba dodati i ogromne štete izazvane ratom 1991/92, koje su ugrozile i naplatu blizu 30% kredita banaka u Slavoniji i Baranji i dovele ih u još teži položaj.

(Tablica 1.)

#### UKUPNI IZVORI SREDSTAVA U BANKAMA SLAVONIJE I BARANJE

Novčani iznosi u tisućama HRD

| Redni broj                         | Opis  | Ukupni izvori sredstava 31.XII. u godini |              |       |              |            |              |             |
|------------------------------------|---|--|--------------|-------|--------------|------------|--------------|-------------|
|                                    |   | 1965.                                    | Stopa udjela | 1979. | Stopa udjela | 1991.      | Stopa udjela | Indeks: 8:4 |
| 1                                  | 2   | 3  | 4            | 5     | 6            | 7          | 8            | 9           |
| 1.                                 | Slavonska banka, d.d. Osijek                    | 137                                      | 44,0         | 1.170 | 32,2         | 12.573.615 | 29,0         | 66          |
| 2.                                 | Vinkovačka banka, d.d. Vinkovci                 | 32                                       | 10,1         | 554   | 15,3         | 6.113.378  | 14,1         | 140         |
| 3.                                 | Vukovarska banka, d.d. Vukovar                  | 26                                       | 8,4          | 311   | 8,6          | 3.685.370  | 8,5          | 101         |
| 4.                                 | Jugobanka, d.d. Podravska Slatina               | 11                                       | 3,5          | 155   | 4,3          | 2.297.937  | 5,3          | 151         |
| 5.                                 | Kreditna banka, d.d. Slavonska Požega           | 16                                       | 5,0          | 202   | 5,6          | 1.951.078  | 4,5          | 90          |
| 6.                                 | Komercijalna banka, d.d. Županja                | 17                                       | 5,4          | 107   | 2,9          | 1.734.292  | 4,0          | 74          |
| 1.                                 | Privredna banka, d.d. Zagreb PJ Slav. Brod      | 39                                       | 12,4         | 528   | 14,6         | 6.937.167  | 16,0         | 129         |
| 2.                                 | Ljubljanska banka, d.d. Zagreb, PJ Osijek       | -  | -            | 162   | 4,5          | 2.818.224  | 6,5          | -           |
| 3.                                 | Privredna banka, d.d. Zagreb, PJ Valpovo        | 10                                       | 3,1          | 115   | 3,1          | 1.690.934  | 3,9          | 126         |
| 4.                                 | Privredna banka, d.d. Zagreb PJ Beli Manastir   | 12                                       | 3,9          | 141   | 3,9          | 1.430.791  | 3,3          | 85          |
| 5.                                 | Zagrebačka banka, d.d. Zagreb, PJ Nova Gradiška | 13                                       | 4,2          | 101   | 2,8          | 867.146    | 2,0          | 48          |
| 6.                                 | Investbanka, d.d. Beograd, PJ Osijek            | -  | -            | 40    | 1,1          | 476.930    | 1,1          | -           |
| 7.                                 | Privredna banka, d.d. Zagreb, PJ Osijek         | -  | -            | 16    | 0,4          | 433.573    | 1,0          | -           |
| 8.                                 | Zagrebačka banka, d.d. Zagreb PJ Osijek         | -  | -            | 25    | 0,7          | 346.858    | 0,8          | -           |
| Ukupno banke u Slavoniji i Baranji |   | 313                                      | 100          | 3.627 | 100          | 43.357.293 | 100          | -           |

Izvor: bilance banaka 31. XII. 1965, 1979. i 1991. godine.

### 3. OBNOVA, GOSPODARSKI RAZVOJ, INVESTICIJE I BANKE

Jedan od temeljnih preduvjeta i najznačajnijih generatora obnove i gospodarskog razvoja su investicije, shvaćene kao ulaganje dijela stvorenog i raspoloživog društvenog proizvoda u obnavljanje i povećavanje osnovnih fondova i proizvodnih potencijala društveno-ekonomske zajednice.<sup>8</sup>

Empirijsko je pravilo da u suvremenim gospodarstvima gotovo i nema značajnijih investicija u kojima svojim sredstvima ne sudjeluju i banke, zbog čega su one jedan od izuzetno značajnih faktora dugoročnog gospodarskog razvoja. Dobre su one banke koje: (a) imaju dovoljno sredstava za financiranje perspektivnih dugoročnih i kratkoročnih gospodarskih ulaganja; (b) kredite odobravaju uz povoljne (što duže) rokove vraćanja i (c) kredite odobravaju uz povoljnu (što nižu) kamatnu stopu. Da bi mogle udovoljiti ovim zahtjevima banke: (a) moraju učinkovito mobilizirati sredstva, odnosno jačati kreditne potencijale; (b) posebno jačati dugoročne izvore sredstava razvijanjem tzv. "prerađivačke funkcije" i (c) mobilizirati sredstva uz što nižu nabavnu cijenu (pasivnu kamatu i bankovnu maržu).

Zato su osnovni zadaci banaka u financiranju obnove i dugoročnog gospodarskog razvoja: (a) maksi-

malna mobilizacija već stvorene akumulacije u zemlji, sposobne za investicije, iz negospodarskih financijskih sektora i usmjeravanje ovih slobodnih financijskih sredstava u gospodarske investicije; (b) pribavljanje dopunskih dugoročnih izvora financiranja iz inozemne akumulacije i njihovo usmjeravanje u gospodarski razvoj; (c) maksimalna mobilizacija tekućeg dohotka (kratkoročnih sredstava) i "prerađivanje" ovih sredstava u dugoročne izvore financiranja;<sup>9</sup> (d) usmjeravanje ukupnih gospodarskih investicija u pravcu učinkovitijeg investiranja, podržavanjem perspektivnijih i društveno-ekonomski opravdanih ulaganja.

### 4. SREDSTVA I KREDITI BANAKA U SLAVONIJI I BARANJI KRAJEM 1991. GODINE

Ukupna sredstva banaka u Slavoniji i Baranji krajem 1991. godine iznosila su 43 milijarde HRD, od čega su 71,2% bila kratkoročna, a 28,2% dugoročna sredstva. Analiza ročne strukture sredstava u bankama ukazuje da su sve banke i poslovne jedinice nedomicilnih banaka u Slavoniji i Baranji po pretežitijoj djelatnosti klasične komercijalne banke (više od 50% izvora sredstava su kratkoročna sredstva) sa značajnim udjelom (više od jedne trećine) poslova s pučanstvom u ukupnom poslovanju, što nekim poslovnim jedinicama daje obilježje štedionica. Detaljni podaci o veličini i ročnoj strukturi sredstava navedeni su u tablici broj 2.

Tablica 2.

#### IZVORI SREDSTAVA U BANKAMA SLAVONIJE I BARANJE KRAJEM 1991. GODINE PO ROČNOSTI

U tisućama HRD

| Redni broj | Opis                                     | Kratkoročni izvori |          | Dugoročni izvori |          | Ukupni izvori sredstava 31. XII. 1991. |
|------------|--|--------------------|----------|------------------|----------|--|
|            |  | Iznos              | Udio u % | Iznos            | Udio u % |  |
| 1.         | Slavonska banka Osijek                   | 9.945.729          | 79,1     | 2.627.886        | 20,9     | 12.573.615                             |
| 2.         | Vinkovačka banka Vinkovci                | 4.591.147          | 75,1     | 1.522.231        | 24,9     | 6.113.378                              |
| 3.         | Vukovarska banka Vukovar                 | 2.797.196          | 75,9     | 888.174          | 24,1     | 3.685.370                              |
| 4.         | Jugobanka Podravska Slatina              | 1.562.597          | 68,0     | 735.340          | 32,0     | 2.297.937                              |
| 5.         | Kreditna banka Slavonska Požega          | 1.199.913          | 61,5     | 751.165          | 38,5     | 1.951.078                              |
| 6.         | Komercijalna banka Županja               | 1.318.062          | 76,0     | 416.230          | 24,0     | 1.734.292                              |
| 1.         | PBZ PJ Slavonski Brod                    | 4.745.022          | 68,4     | 2.192.145        | 31,6     | 6.937.167                              |
| 2.         | Ljubljanska banka Zagreb PJ Osijek       | 1.282.292          | 45,5     | 1.535.932        | 54,5     | 2.818.224                              |
| 3.         | PBZ PJ Valpovo                           | 1.296.946          | 76,7     | 393.988          | 23,3     | 1.690.934                              |
| 4.         | PBZ PJ Beli Manastir                     | 1.033.031          | 72,2     | 397.760          | 27,8     | 1.430.791                              |
| 5.         | Zagrebačka banka Zagreb Pj Nova Gradiška | 564.512            | 65,1     | 302.634          | 34,9     | 867.146                                |
| 6.         | Investbanka Beograd Pj Osijek            | 386.313            | 81,0     | 90.617           | 19,0     | 476.930                                |
| 7.         | PBZ PJ Osijek                            | 239.766            | 55,3     | 193.807          | 44,7     | 433.573                                |
| 8.         | Zagrebačka banka Zagreb PJ Osijek        | 288.933            | 83,3     | 57.925           | 16,7     | 346.858                                |
| UKUPNO:    |  | 31.251.459         | 71,2     | 12.105.834       | 28,8     | 43.357.293                             |

Izvor: bilance banaka 31. XII. 1991.

<sup>8</sup> Vasić, F.: Financiranje gospodarskog razvoja, I. dio, Investicije i efekti investicija, Ekonomski fakultet, Skopje 1966. str. 3.

<sup>9</sup> Vučković, M.: Bankarstvo — organizacija i poslovanje banaka, Naučna knjiga, Beograd 1967. str. 309.

Prema jednom od principa bankovnog poslovanja raspoloživi izvori sredstava banaka determiniraju obujam kredita, a prema drugom principu ročna struktura izvora sredstava određuje ročnu strukturu plasmana (kredita) banaka. Temeljem 43 milijarde HRD ukupnih izvora sredstava banke u Slavoniji i Baranji odobrile su u 1991. godini ukupno 19 milijardi HRD kredita, od čega su 92,5% kratkoročni krediti gospodarstvu. Odobreni stambeni krediti iznosili su 104 milijuna HRD, potrošački krediti 581 milijun HRD, a dugoročni krediti gospodarstvu za financiranje

investicija u osnovna i trajna obrtna sredstva samo 727 milijuna HRD. Ovi podaci ukazuju: (a) da su banke u Slavoniji i Baranji snažan partner gospodarstvu u financiranju tekuće reprodukcije; (b) da je pučanstvo u kreditima zastupljeno veoma skromno i (c) da u Slavoniji i Baranji dugi niz godina nedostaje jedna investicijsko-razvojna banka za dugoročno financiranje investicija i gospodarskog razvoja. Detaljni podaci o vrstama i iznosima odobrenih kredita u pojedinim bankama Slavonije i Baranje navedeni su u tablici br. 3.

Tablica 3.

## ODOBRENI KREDITI U BANKAMA SLAVONIJE I BARANJE U 1991. GODINI

U tisućama HRD

| Redni broj | Opis                                     | Odobreni kratkoročni krediti gospodarstvu | Odobreni dugoročni krediti gospodarstvu | Odobreni stambeni krediti | Odobreni potrošački krediti | Ukupno     |
|------------|--|---|---|---------------------------|-----------------------------|------------|
| 1.         | Slavonska banka Osijek                   | 5,611.740                                 | 158.786                                 | 22.519                    | 185.207                     | 5,987.252  |
| 2.         | Vinkovačka banka Vinkovci                | 2,571.042                                 | 91.334                                  | 13.091                    | 85.395                      | 2,760.862  |
| 3.         | Vukovarska banka Vukovar                 | 1,566.430                                 | 53.290                                  | 7.638                     | 52.028                      | 1,679.386  |
| 4.         | Jugobanka Podravska Slatina              | 875.054                                   | 44.120                                  | 6.324                     | 29.064                      | 954.562    |
| 5.         | Kreditna banka Slavonska Požega          | 671.951                                   | 45.070                                  | 6.460                     | 22.318                      | 745.799    |
| 6.         | Komercijalna banka Županja               | 738.115                                   | 24.974                                  | 3.760                     | 24.515                      | 791.365    |
| 1.         | PBZ PJ Slavonski Brod                    | 2,657.212                                 | 131.529                                 | 18.852                    | 88.257                      | 2,895.850  |
| 2.         | Ljubljanska banka Zagreb PJ Osijek       | 718.084                                   | 92.156                                  | 13.209                    | 23.851                      | 847.300    |
| 3.         | PBZ PJ Valpovo                           | 726.290                                   | 23.639                                  | 3.388                     | 24.123                      | 777.440    |
| 4.         | PBZ PJ Beli Manastir                     | 578.497                                   | 23.866                                  | 3.421                     | 19.214                      | 624.998    |
| 5.         | Zagrebačka banka Zagreb PJ Nova Gradiška | 316.127                                   | 18.158                                  | 2.603                     | 10.500                      | 347.388    |
| 6.         | Investbanka Beograd PJ Osijek            | 216.335                                   | 5.437                                   | 779                       | 7.185                       | 229.736    |
| 7.         | PBZ PJ Osijek                            | 134.269                                   | 11.628                                  | 1.667                     | 4.460                       | 152.024    |
| 8.         | Zagrebačka banka Zagreb Pj Osijek        | 161.802                                   | 3.476                                   | 498                       | 5.374                       | 171.150    |
| UKUPNO:    |  | 17,542.948                                | 727.463                                 | 104.209                   | 581.492                     | 18,956.112 |

Izvor: poslovna izvješća banaka za 1991.

Prosječni rok vraćanja bankovnog kredita u Slavoniji i Baranji iznosi 2,3 godine, a koeficijent obrtanja sredstava u bankama samo 0,44 godišnje. Najpovoljniji rok vraćanja kredita imaju dužnici Ljubljanske banke Zagreb, PJ Osijek 3,3 godine, a kako u strukturi kredita dominiraju stambeni krediti i ovaj prosječni rok vraćanja kredita je zapravo izrazito nepovoljan.

### 5. SREDSTVA BANAKA U OBNOVI SLAVONIJE I BARANJE

Temeljem spoznaje o kreditnim potencijalima domicilnih banaka i poslovnih jedinica nedomicilnih banaka u Slavoniji i Baranji prije procjene bankovnih sredstava u obnovi Slavonije i Baranje treba istaći još dvije značajne činjenice: (a) banke u Slavoniji i Baranji, kao i sve banke u Republici Hrvatskoj, imaju dio

aktive (potraživanja) čija je naplativost neizvjesna (tzv. kontaminirani plasmani), pa im je potrebna sanacija, kao i cjelokupnom bankarstvu i (b) ratna razaranja prouzročila su i direktno i indirektno (razaranjem gospodarstva) velike štete i bankama, jer uništena domaćinstva će trošiti rezerve i uštedevinu bez mogućnosti vraćanja stambenih kredita, a uništena poduzeća neće moći vratiti korištene kredite. Uz nepovjerenje pučanstva u banke, potencirano nemogućnošću isplate tzv. "stare devizne štednje", teškoće banaka širit će se dalje sa slabljenja kreditne moći na: slabljenje likvidnosti banaka, opadanje rentabilnosti i stečajevе, odnosno pripajanja većim ili stranim bankama. Očito je, da dosadašnja organiziranost i stari načini rada, uz naznačene objektivne okolnosti, ne otvaraju perspektive bankama, a ni obnovi gospo-

darstva u Slavoniji i Baranji u kratkom roku. Objektivna procjena sredstava banaka u Slavoniji i Baranji sposobnih za financiranje obnove po stalnim cijenama u milijardama HRD iznosi:

Cijene 30. VI. 1992.

|  | 1992. | 1993. | 1994. | 1995. |
|--|-------|-------|-------|-------|
| — za dugoročne kredite gospodarstvu          | 4,2   | 5,4   | 6,6   | 8,0   |
| — za stambene i potrošačke kredite pučanstvu | 3,6   | 4,9   | 6,4   | 9,1   |
| — za kratkoročne kredite gospodarstvu        | 69,9  | 78,0  | 88,0  | 100,0 |
| Ukupno:                                      | 77,7  | 88,3  | 101,0 | 117,1 |

## 6. KAKO PRIBAVITI VEĆA SREDSTVA ZA BRŽU OBNOVU SLAVONIJE I BARANJE?

Svim građanima i domoljubima najveća želja je što brže i što prije obnoviti ratom razrušenu Slavoniju i Baranju, a za to su potrebni: znanje i programi, organizacija, stručni djelatnici i uporan rad, novac i vrijeme. Slavonija i Baranja veliki dio ovih čimbenika ima, a ono čega nema treba tražiti u zemlji i u inozemstvu. Tome će svakako doprinijeti novi, tržišni, gospodarski ustroj, privatizacija, sloboda kretanja znanja, rada i kapitala, ali oslonac na vlastite snage i sposobnost uključivanja Slavonije i Baranje u nove, europske i svjetske gospodarske tijekove bit će presudni čimbenici uspješnosti obnove i gospodarskog razvitka Slavonije i Baranje. Zadaće financijera (banaka, osiguranja, fondova, Agencije za razvoj, Ministarstva obnove, Vlade Republike Hrvatske, Hrvatske razvojne investicijske banke i ostalih financijskih organizacija i ulagača iz zemlje i inozemstva) su: iznaći što više novčanih sredstava za financiranje investicija (kapitala) i uložiti ih u najprofitabilnije programe (uz najvišu stopu dobiti).

Banke su samo jedan od financijera. Značajne gospodarske probitke treba očekivati od pretvorbe društvenih poduzeća, od prodaje društvenih stanova, od prodaje novih emisija dionica, dijelova poduzeća i cijelih poduzeća pučanstvu i nerezidentima, od zajmova za obnovu (obveznica), od inozemnih ulaganja (mješovita poduzeća, kooperacija, krediti za opremu i tehnologiju), od pomoći iz zemlje i inozemstva, od kredita međunarodnih financijskih organizacija itd., gdje će banke u Slavoniji i Baranji biti izuzetno značajni financijski sudionici, posrednici i serviseri, pored direktnih financijskih ulaganja.

U bankama Slavonije i Baranje treba što prije provesti klasifikaciju aktive sa stajališta neplativosti plasmana, zatim sanaciju banaka, osnivanje mješovitih

(domaćih i stranih) banaka, pripajanje ili novo organiziranje banaka, izgradnju suvremene strategije razvoja i razvojne politike banaka, nove emisije dionica, obveznica, jamstava na obveznice gospodarskih subjekata, pribavljanje kredita u zemlji (iz primarne emisije Narodne banke Hrvatske, proračuna Republike Hrvatske, sredstava za obnovu od inozemne pomoći i sl.) za obnovu i oživljavanje gospodarstva. Pri tome treba koristiti prirodne prednosti Slavonije i Baranje (poljodjelstvo, industrijra, prometni položaj, trgovina, mala privreda, turizam, graditeljstvo) i poziciju banaka, koje će biti značajni dioničari u velikom broju poduzeća.

## 7. ZAKLJUČAK

Temeljem istraživanja razvoja, uloge i značenja banaka kao čimbenika obnove i dugoročnog gospodarskog razvoja Slavonije i Baranje može se zaključiti:

1) Dosadašnji razvoj, uloga i značenje banaka, kao čimbenika dugoročnog gospodarskog razvoja Slavonije i Baranje, istraživani su nedovoljno, iako je značenje banaka danas u financiranju obnove i gospodarskog razvoja veće nego ikada ranije.

2) Od 1867. do 1991. godine banke su dale svoj najznačajniji doprinos u dugoročnom gospodarskom razvoju Slavonije i Baranje u dva razdoblja: (a) od 1885. do 1912. godine i (b) od 1970. do 1980. godine, pa je objektivno očekivati da bi od 1992. do 2.000. godine mogle ponovno dati poželjan, a i izuzetno značajan doprinos obnovi i budućem gospodarskom razvoju Slavonije i Baranje.

3) Banke i njihovi poslovni organizacijski dijelovi više i bolje su teritorijalno rasprostranjene, nego što organizacijski i gospodarski čine cjelinu, zbog čega se nisu ni osjećale kao jedinstven, financijski snažan i značajan čimbenik dugoročnog gospodarskog razvoja Slavonije i Baranje i to naročito glede izgradnje novih industrijskih kapaciteta, koji bi pridonijeli uvođenju novih tehnologija i prestrukturiranju tradicionalne industrije i gospodarstva ove europske regije.

4) U slavonsko-baranjskom gospodarstvu je prisutno promišljanje, koje je u ovom radu i dokumentirano, da su domicilne banke slabe u dugoročnom kreditnom potencijalu, zbog čega ne mogu učinkovitije financirati dugoročni gospodarski razvoj Slavonije i Baranje, pa ni obnovu ratom razorenog gospodarstva.

5) No, kratkoročni kreditni potencijali banaka u Slavoniji i Baranji su značajni i snažni, pa je njihova učinkovitost u financiranju procesa tekuće reprodukcije znatno veća, a bit će to i u budućnosti.



6) Pored toga, banke će imati značajnu ulogu i u povezivanju s inozemnim bankama, u prihvatanju sredstava za obnovu i njihovom korištenju, kao i u mobilizaciji novih sredstava u Slavoniji i Baranji. One su za to spremne organizacijski, kadrovski i kapacitetima mreže bankovnih jedinica.

7) Zato se od njih, pored 384,1 milijardi HRD kredita iz vlastitih potencijala od 1991.-1995. godine, koliko je objektivno moguće očekivati, očekuje i angažman na pribavljanju, plasiranju i servisiranju bar još 800 milijardi HRD pomoći i kredita iz zemlje i inozemstva, što je značajan impuls obnovi i razvoju gospodarstva Slavonije i Baranje, a funkcija i pozicija banaka je bitna i jedinstvena.

8) Zbog svega toga, nameće se društvena i gospodarska potreba: (a) još šireg znanstvenog i stručnog istraživanja uloge banaka u obnovi i gospodarskom razvoju Slavonije i Baranje; (b) prezentiranja svih novih spoznaja široj javnosti; (c) obrazovanja kadrova za suvremeno, europsko, tržišno bankarstvo; (d) traženje puteva, metoda i aktivnosti kojima je moguće postići još djelotvornije angažiranje banaka u obnovi i gospodarskom razvoju Slavonije i Baranje; (e) veće suradnje organa društveno-političkih zajednica (općina i županija) s bankama i sinhroniziranja njihovog rada u poticanju, stimuliranju i podržavanju željenih procesa obnove i dinamičnijeg tempa gospodarskog razvoja Slavonije i Baranje.

#### LITERATURA

1. *Filipović, H.*: Nauka o finansijama, I. knjiga, III. prerađeno i dopunjeno izdanje, "Veselin Masleša", Sarajevo 1960.
2. *Katunarić, A.*: Banka — principi i praksa bankovnog poslovanja, II. izdanje, Izdavačko-instruktivni biro, Zagreb 1977.
3. *Kujavić, B.*: Efikasnost i ponašanje slavonskih banaka u potpomaganju privrednog razvoja slavonske makroregije, Poduzeće-banka br. 8, Zagreb 1972.
4. *Kujavić, B.*: Novčana sredstva stanovništva u bankama Zajednice općina Osijek, Privreda br. 11, Osijek 1982.
5. *Kujavić, B.*: Nove dimenzije mobilizacijske funkcije naših banaka, Privreda br. 8, Osijek 1972.
6. *Kujavić, B.*: Nove tendencije u razvoju poslovnih banaka, Poduzeće-banka br. 4, Zagreb 1970.
7. *Kujavić, B.*: O dosadašnjem zaostajanju i pravcima budućeg razvoja slavonskoga bankarstva, Privreda br. 4, Osijek 1972.
8. *Kujavić, B.*: Slavonsko bankarstvo i privredni razvoj, Vjesnik Investbanke br. 290, Beograd 1981.
9. *Mažuran, I.*: Novčani zavodi u Osijeku 1867-1945. Monografija: 20 godina Komunalne banke i štedionice u Osijeku. Osijek 1974.
10. *Mažuran, I.*: Osijek. Monografija. II. dopunjeno izdanje, Osijek 1978.
11. *Ugričić, M.*: Novčani sistem Jugoslavije, Zavod za izdavanje udžbenika SR Srbije, Beograd 1967.
12. *Vasić, F.*: Financiranje privrednog razvoja, I. dio Investicije i efekti investicija, Ekonomski fakultet, Skopje 1966.
13. *Vučković, M.*: Bankarstvo — organizacija i poslovanje banaka, Naučna knjiga, Beograd 1967.
14. \*\*\* Odluka o načinu klasificiranja aktive i odgovarajućih stavki banaka i drugih finansijskih organizacija s gledišta njihove naplativosti, "Sl. 1. SFRJ" br. 23/91. i "Narodne novine" Republike Hrvatske br. 34/91.
15. \*\*\* Poslovna izvješća Slavonske banke, d.d. Osijek za 1990. i 1991. godinu.
16. \*\*\* Zakon o preuzimanju saveznih zakona iz oblasti financija, "Narodne novine" Republike Hrvatske br. 53/91.

Boško Kujavić, Ph.D.

### Summary

#### **BANKS IN RECONSTRUCTION AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF SLAVONIA AND BARANJA**

The business operation of banks in Slavonia and Baranja has not been sufficiently researched and the reconstruction and economic development needs ask for enormous financial resources. That is why this work presents the research results of the role of bank in the former economic development of Slavonia and Baranja; the financial potential of the banks at the beginning of this year is determined and their financial power from 1992 to 1995 is evaluated and after that the mediatory and service engagement is pointed to in supply, acceptance, and marketing of the resources of home and foreign aid in the reconstruction of this European region.

Around the middle of this year there are six domicile banks and seven business units of non-domicile banks in business operation in Slavonia and Baranja with the total of 80 billion CRD of resources. The credit worthiness of the banks in Slavonia and Baranja for 1992-1995 period is evaluated to 384 billion CRD and their mediating in resources supply for reconstruction to 800 billion CRD more making together 8 billion DM or 5 billion of USA \$ and are exceptionally significant for the reconstruction, financing, and initiation of the future economic development of the region.